

Seterbrukaren

SKRIFT FRÅ NORSK SETERKULTUR
NR. 2 – JUNI 2007 – 10. ÅRGANG

Norsk
Seterkultur

Seterbrukaren

Kjem ut fire gonger i året, neste gong i oktober.
Frist for stoff, foto og annonser er 10. september.

Foto frå seterlivet

I skrivande stund, første veka i juni, er dei første buskapane komne til seters, og sommaren 2007 vil sikkert by på mange fine seteropplevingsar som kan "fangast" med kamera. Seterbrukaren er på jakt etter gode bilete frå seterlivet, og i vår uhøgtidelege fotokonkurranse vankar det bokpremiar til dei beste bileta. Så oppmodinga er: bruk kamera aktivt i sommar – og send oss gjerne bilete digitalt eller som papirkopiar.

Medlemspengane

Medlemspengane er avgjerande for å halde oppe aktiviteten i Norsk seterkultur. Sidan giro for medlemskap/abonnement vart sendt ut tidleg i vår har det vore god respons. Det blir i desse dagar sendt ut ei påminning til dei som så langt ikkje har betalt for 2007. Elles kan det meldast om jamt tilsig av nye medlemmar, og setersesongen vil no bli brukt aktivt for å verve fleire.

Styret:

Geir Grosberg, leiar
2640 Vinstra. Tlf 92892665.
ggrosber@online.no

Oddveig Eggen
2550 Os i Østerdalen Tlf. 62497186
post@spellmoen.no

Odd Arne Espeland, Jondal
5627 JondalTlf. 53 66 84 80 Faks 53 66 82 55
odar-esp@online.no

Stein Brubæk, 6636 Angvik,
tlf. 71292732
sbrubæk@c2i.net

Gjermund Stormoen.TINE BA,
Pb 25, 0051 Oslo
Tlf 22938800
gjermund.stormoen@tine.no

Varamedlemmer

Wenja Rui, 3864 Rauland, tlf. 35 07 31 20 / 906 61715
venjarui@combitel.no
Elin Rønning, Meråker, 7530 Meråker – Tlf. 90 96 74 60
Marit Hoel, Skrenten 7D, 6411 Molde – Tlf. 71 24 46 04
hoel.marit@c2i.net

Utgjevar:

Norsk Seterkultur, 6214 Norddal

telefon 70 25 91 77
telefaks 70 25 91 57
E-post: seter@seterkultur.no
www.seterkultur.no

Bankgiro: 2367 20 51169
Redaktør: Jostein Sande
Førtrykk: Stordfjord Bladlag AS
Trykk: Birkeland trykkeri

ISSN 1501-6803

Seterbrukaren kjem ut fire gonger i året.

Ubetalelige verdier

Jeg kunne skrevet en leder og beklaget meg over et landbruksoppgjør som ikke innfridde de forventningene som ble skapt i forkant. Jeg skal ikke gjøre det, for egentlig så visste vi jo hvordan det ville ende.

Nei, jeg vil heller skrive om våren og sommeren. Våren, denne fantastiske tida da "nytt liv av dauen gror". Våren er for mange en hektisk tid, med lamming, kalving, møkkkjøring og mange andre værlige sysler. Men selv om dagene er travle, så er det vel ingen gang vi føler oss mer i pakt med naturen enn nå om våren. Gras og blomster spirer, i fjøset møter små spinkle skapninger livet. Det er nesten så en halvgammel gubbe blir blank i øyekroken når en pjuksete nyfødd kalv rister fosterhinna av hodet og tar de første livgivende åndedrag.

Vi kan se gleden hos dyra når de tar sine første steg ut i en grønn solfylt vårdag. Kua som på vinterstive bein, litt forsiktig tar de første steg ut i vårdagen, for den virkelig bestemmer seg for å danse vinteren ut av kroppen. Lam og kje raser rundt i kåte kast, jo våren er en fatastisk tid. Og har vi tid, kan vi sette oss ned i vårkvelden og lytte på koret av fugler som synger i vårgrønne trekroner. Selv om vi vet bedre, kan det synes som de synger av ren glede, og for å glede oss som hører på.

Om en måneds tid starter virkelig sommeren for oss seterbrukere. Etter en lang vinters venting på en ny sesong på setra kan vi lokke bølingen opp gjennom lia. Forventningen og spenningen er nok like stor hos dyra som hos oss denne dagen. Og ikke noe kan måle seg med den dagen det er seterreis. Og så den første kvelden på setra. Dyra har gått til ro, og du kan puste ut etter en lang dag. Kan en bedre ha det? Jeg tror ikke det. Nå er ikke seterlivet bare et glansbilde, men det gir oss så mye som ikke kan måles i kroner og øre. Mange ville betalt dyrt for å få dele dette med oss. Og for noen kan det også være litt butikk i dette. Men uansett er det viktig at vi formidler og deler disse verdiene med andre. På den måten er vi med og skaper et positivt bilde av norske seterbruk og norsk landbruk som vil betale seg i framtida.

God sommer!

Geir

Innkalling til Årsmøte i Norsk seterkultur

Årsmøte med tilhørende fagseminar er i år lagt til Ruten fjellstue i Espedalen, i Sør-Fron kommune. Espedalen ligger mellom Gausdal og Skåbu. Datoer for fagseminar og årsmøte er 13. og 14. oktober. Det endelige programmet er ikke fastlagt enda, men vi satser på å få til et program som skal gi inspirasjon og motivasjon til videre satsing og utvikling av seterbruket. Program og praktiske detaljer vedrørende årsmøtet og fagseminaret blir tilgjengelig på www.seterkultur.no og vil bli tilsendt ved henvendelse til Norsk Seterkultur

Styret

Landsutstillinga for gardsost

Dette arrangementet går i år føre seg i Aurland 5.-7. oktober. Det er fjerde gongen det blir arrangert ei slik utstilling for ost og andre mjølkeprodukt produsert på gardar og setre, og i dette høvet feirar dessutan arrangøren Norsk Gardsost 10-årsjubileum. Teknisk arrangør er Ressursenteret ved Sogn jord- og hagebruksskule.

Målet for landsutstillinga er å presentere mangfaldet av gardsforedla mjølkeprodukt i Noreg, og inspirere både etablerte og framtidige produsentar og forbrukarar. Utstillinga skal gje deltakarane god fagleg vurdering, og dermed medverke til å fremme kvaliteten på produkta. Ein ynskjer vidare å skape nettverk mellom produsentane, og styrke økonomien deira ved at premiering i landsutstillinga gjerne kan brukast i marknadsføringa. Gardsost blir i denne samanhangen

definert som ost eller andre produkt som er laga av mjølk produsert på eigen gard eller seter, og det er seks klassar som blir vurdert for premiering. I tillegg er det ein open klasse, andre småskalaprodukt som er laga av innkjøpt mjølk, der produkta blir utstilt og får omtale men ikkje premiering.

I samband med landsutstillinga blir det eit osteseminar på Sogn Jord- og Hagebrukskule, der det mellom anna blir høyring om dei nasjonale retningslinene for småskala mjølkeforedling. Det blir vidare høve til å vera med på smaksverkstad – og søndag kan deltakarane selje produkta sine på ein ostemarknad. Fristen for påmelding er 1. september – og meir informasjon finst på heimesida til Norsk Gardsost og www.seterkultur.no

Stadig færre setrer i drift

Tall fra Statens landbruksforvaltning viser at det var færre setre i drift i 2006 enn i 2005. I 2006 var det 1154 enkeltsetre i drift, mot 1243 i 2005. For fellessetrene er tallene 213 for 2006, og 215 for 2005. Ser vi på alle år etter årtusenskiftet har tallene for setrer i drift aldri vært lavere enn i 2006. Fylkene Østfold, Oslo/Akershus, Vestfold, Aust-agder, Vest-Agder, Nordland og Finnmark har ikke aktiv seterdrift. For de andre fylkene er tallene for 2006:

Ser vi på utviklingen i hvert enkelt fylke, så er det to fylker som skiller seg klart ut i positiv retning. Det er Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag. Begge disse fylkene har en vekst i antall setrer. De andre fylkene har en stabil eller negativ utvikling i antall setrer i drift. Når det gjelder Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag, så må vel den positive ut-

viklingen der kunne sees i klar sammenheng med den satsingen det har vært på setring gjennom Regionalt Miljøprogram (RMP).

Går vi ned på regionnivå er det tre regioner som peker seg ut som særlig gode seterområder, og det er, Valdres. Gudbrandsdalen og Nord-Østerdalen. Innenfor disse regionene er det to kommuner som skiller seg klart ut, og det er Øystre- og Vestre Slidre i Valdres. Disse kommunene har henholdsvis 76 og 69 enkeltsetrer og 2 og 3 fellessetrer i drift.

Med en reduksjon på 91 setrer fra 2005 til 2006 så er det grunn til å være bekymret. Nå kan en jo si at reduksjonen ikke vil fortsette med samme styrke i årene som kommer, fordi vi nå er kommet ned på den harde kjerne av seterbrukere. Denne tanken har vi vel hatt de siste ti årene, og likevel

har avskallingen fortsatt. Skal seterbruket overleve er det behov for et kontinuerlig fokus på setring. Gledelig er det at flere regioner nå satser på seterbruket. I Valdres har de gjennom satsingen Valdres Natur og Kulturpark satt seg som mål at 85% av alle melkebruk skal være aktive seterbrukere. Videre ser vi en satsing i Møre og Romsdal gjennom prosjektet seterlandet Sunndal. I Nord-Østerdal er det en offensiv satsing på å utvikle seterbruket. En kan sikkert finne flere områder som og har seterbruket med når det tenkes næringsutvikling og bruk av utmark. Men i alt for mange regioner ser vi at det ikke tenkes offensivt nok når det gjelder utnyttelsen av den ressursene setrene representerer. Her har kommunale byråkrater og lokalpolitikere en stor utfordring. Men et stort ansvar hviler og på oss innen landbruket.

Framhald side 6

Om en del setre blir nedlagt, så er det optimistisk satsing på andre seterstøler – som på Brenden seter i Lesja, som nå er tildelt Olavrosa, Norsk Kulturarvs kvalitets merke. Tildelinga blir markert 18. august.

Fylke	Enkeltsetrer	Fellessettrer
Hedmark	222	29
Oppland	477	42
Buskerud	114	20
Telemark	23	2
Rogaland	25	
Hordaland	44	6
Sogn og Fjordane	58	9
Møre og Romsdal	20	41
Sør-Trøndelag	125	56
Nord-Trøndelag	29	
Troms	17	8
Totalt	1154	213

Kilde: Statens Landbruksforvaltning.

Stølen – Bondens gull

Optimistiske toner og spådom om en lys fremtid for ekte seterdrift her i landet preget konferansen på Fagernes som i dagene 19. og 20. mai ble arrangert av Norsk seterkultur i samarbeid med Regionrådet for Valdres, Fylkesmannen i Oppland og Norsk Bonde- og Småbrukerlag. Nær 100 personer deltok, mest fra Valdres og ellers i Oppland, men mange andre distrikter var også representert

Knut Torgersen, regionsrådsleder i Valdres, ønsket velkommen med å fortelle at Valdres med de fleste setrer i landet har et spesielt ansvar for å trygge stølsdrifta bl.a. med innsatsen som blir gjort gjennom Valdres natur- og Kulturpark med hovedsatsing på stølsdrifta som en viktig del av kulturarven. Samspillet dyr-mennesker-natur med matopplevelser, historier, sang og musikk knytta til stølslivet er fanebærere i markedsføringa av stølsdrift som et turistprodukt.. Geir Grosberg, leder i Norsk Seterkultur, innledet med å utdype hvorfor stølen er bondens gull: Den utvider ressursgrunnlaget, seterbrukerens omdømme i landbruket har stor verdi, reiselivets betydning, grønn omsorg, siste stedet vi kan treffe huldra og ikke minst: vi kommer i en annen modus på setra, kropp og sjel går til ro!

SETERDRIFTA – ET FYRTÅRN FOR LANDBRUKET OG REISELIVET!

Ragnar Mjelde, underdirektør i Landbruks- og matdepartementet, innleda med å fortelle at seterdrift og seterkultur er det mest spesielle for Norge og norsk landbruk. Departementets hovedmål innenfor setring er å fremme seterdrifta som kulturbærer,

reiselivsprodukt og merkevare for å styrke næringsgrunnlaget, sysselsettinga og bomiljøet. Vi har og et spesielt internasjonalt ansvar for å ta vare på denne spesielle delen av norsk kultur. Den har også store fordeler innenfor WTO systemet og grønn boks mente han. Næringsutvikling i forbindelse med setra er viktig og vi må styrke det båndet som eksisterer mellom gardsbruk og seter, men det er seterdrift på tradisjonelt vis med mjølkeproduksjon som er basisgrunnlaget var Mjeldes klare budskap. Han hadde også tall å vise til når det gjelder antall setre i drift: 1200 enkeltsetre og 200 fellessetre på landsbasis, faktisk en økning i forhold til antall gardsbruk i drift (som er i sterk tilbakegang). Spesielt Trøndelagsfylkene har økt noe som nok har sammenheng med tilskuddet på ca. 50 000 kroner (Nord-Trøndelag). Setertilskuddet er flytta til regionale miljøprogram, så det er opp til fylkene hva de vil satse på. Som et andre delmål vil LMD legge forholdene til rette for næringsutvikling i forbindelse med setring og særlig stimulere til produktutvikling. Råvarer og merkevarer fra seterområdene måtte prioriteres, sa Ragnar Mjelde..

REISELIV, MAT OG HISTORIE.

Man blir filosofisk av å være budeie! Ingrid Arneng beretta om sitt sommerparadis, Skjelstølen under Bitihorn. Hun har satsset på turisme som tilleggsnærings, med servering av tradisjonsmat, salg av spekepølse laget av geitekjøtt og forskjellige skinnprodukter. Valdreskilling tar imot kjøttet til en bra kilopris. Langeleik, bukkehorn og god fortellerkunst er viktige brikker når Ingrid

Ingebrigt Steen Jensen var en engasjert foredragsholder. Foto: Geir Norling

skal lage god stemning på setra. Gjestene får også mulighet til å delta i fjøsstellet og smak av egenspira mjølk hører med!

SETERLANDET SUNNDAL

Det skal være en estetisk nytelse å gå i fjøset! Nordmøringen Stein Brubæk har satsa på mjølkekyr av gammel rase og en geiteflokk så fargerik som mulig på småbruket sitt i Angvik. Setra ligger i Torbudalen i Sunndal, 7 mil fra garden og all mjølk blir foredla til smør, ost og rømme, og alt blir solgt fra setra. Det var imponerende å høre hva prosjektet Seterlandet Sunndal hadde fått til i samarbeid med Sunndal kommune, der storindustrien med Norsk Hydro i spissen dominerer i dag - og der det gamle seterbruket nesten var borte. Både kommunen, hyttefolket og storkapitalen ville ha tilbake aktive setrer og nå er tre i bruk og åpen for besøkende: Renndølsetra i Innerdalen, Gammelsetra i Grøvdalen og Torbuvollen i Torbudalen. De har som målsetting å være en positiv aktør for landbruket i et industrisamfunn. I løpet av en 3-årsperiode er prosjektet tilført til sammen 1,5 mill. kroner og de jobber med å øke tallet på aktive setrer i regionen. Kompetanseheving, spesi-

Solveig Olerud, Guri Grønolen og Ragnar Mjelde.

elt på mat, ”storytelling”, designarbeid og markedsføring mot hoteller og butikker er viktige satsingsområder.

FRA DAL TIL FJELL

Fagsjef i Norges Bondelag, Cecilie Aurbakken fortalte, om et samarbeidsprosjekt kalt ”Fra dal til fjell” som DNT og Norges Bondelag står bak. Formål og bakgrunn er å binde to kulturer sammen. Hun kunne fortelle at det er stor etterspørsel etter natur – og kulturbaserte opplevelser i alle aldersgrupper. Innovasjon Norge stod for finansieringen kombinert med egeninnsats fra organisasjonene. Markedsføring av turer og kurser går primært ut til DNTs 200 000 medlemmer. De jobber også med utviklingsprogram for grønt reiseliv.

”NISJEMAT” – KOMMET FOR Å BLI?

Nisjematen var også viet et innlegg. Astrid Brennmoe fra Rørosmat fortalte om hvordan de 18 produsentene med spekter fra sopp, fisk, urter, kjøtt, takkebakst, rømme, smør osv. hadde organisert seg og hvordan de jobber med markedsføring, salg og distribusjon. Kompetanseutveksling, rådgiving, korrigerende blir benyttet innen gruppa og det må jobbes med naturgitte ting. Geografisk avgrensning, råstoff, produktkvalitet, krav til merkebruk er noen av kriteriene for brukere av Rørosmat. Det blir fokusert på at mat skal være en del av opplevelsen og markedet er villig til å betale litt ekstra, sa Astrid Brennmoe..

KULTURARVEN SOM OPPLEVINGSTILBUD

Fra Brimi seter kom to unge og kreative gutter med pågangsmot: Hans Brimi og Ola Tangvik. Forretningsideen er å tenke mangfold. Nytt ysteri er bygd på setra, med salg av oster men mange andre produkter har de også, bl.a. Setergris og spekepølse fra egne dyr. Foruten overnattingstilbud og servering av seterkost tar de gjestene med på daglige gjøremål, til og med kappkinning er et tilbud til gjestene. Tradisjoner både når det gjelder mat, historier og bygninger står sterkt, men de var også opptatt av å tenke nytt, tradisjoner utvikler seg hele tiden, var budskapet fra brukerne på Brimi seter i Lom.

NYE VISJONER

Andre dag av seterkonferansen var viet visjoner for stølsdrifta. Den eneste fjellprest i landet, Eli Vatn åpnet dagen med å ta oss med til barndommens paradisi – lengselsriket, der det var rom for å ta tilbake tida. Stillhet, godt samvær som ikke ble avbrutt av PC og telefon Uten stølslivet hadde vi blitt fattigere på eventyr, fortellerkunst og poesi mente hun. Livskvalitet er å leve uavhengig av klokka!

Vegetasjonskonsulent Tanaquil Enzen-

Oddveig Eggen og Karoline Daugstad. Foto: Arvid Gjeltten, Bondebladet.

berger fortalte om biologisk mangfold på stølene. Hun kunne fortelle at når beitet opphører og fjell blir til skog, forsvinner mange av våre arter fra faunaen. Fjellreven er også kulturlanskapsavhengig – kanskje det er en av årsakene til at den er i ferd med å forsvinne?

VALDRES NATUR – OG KULTURPARK

Et samarbeid mellom kommunepolitikere og næringsliv med idé henta fra Frankrike skal utvikle Valdres over en 10 årsperiode til bl.a. å bli et bedre stølsrike. Der som ellers i landet er jordbruket i sterk tilbakegang, 30 prosent av bøndene har gitt seg fra tusenårskiftet, 50 prosent av sauebrukene har slutta. Styreleder og ordfører Eivind Brenna mente at jordbruksoppkjøret måtte tredobles for å bedre forholdene. Verdien av ei levende stølsdrift har like stor verdi internasjonalt som våre seks stavkirker, sa Brenna

EN SMAK AV FJELL-NOREG

Det er gammel visdom at mjølkekvaliteten steg da dyra kom ut på beite og fjellbeite ga de beste produktene, men holder dette i dag? Tor Lunnan fra Bioforsk på Løken kunne fortelle at prøver tatt fra Alpene viser at det er høyest kvalitet på produktene fra høyere strøk. Osten har bedre kvalitet og storfe som hadde gått i utmark har bedre marmorering på kjøttet. Han var usikker på om forbrukeren ville merke forskjellen, men det kunne absolutt brukes i markedsføringen, mente han.

MORGENDAGENS NÆRING

Reklamemann og inspirator Ingebrigt Steen Jensen holdt et fengende og humørfyllt foredrag om hvorfor ekte seterdrift og opplevelser i den forbindelse har en lysende fremtid. Tilhørighet, helse, etikk sporbarhet, dyrevelferd, ideologi og gode historier står

sterkt i folks bevissthet og opplevelsesindustrien vokser raskest i verden. Folk er veldig opptatt av å høre til et sted, fellesskapskultur og røtter er viktig og betalingsviljen er stor hvis produktet er ordentlig, mente Ingebrigt Steen Jensen.

PANELDEBATT

Seminalet ble avsluttet med en paneldebatt og det ble av flere understreket at den beste måten en kan sikre seterbruken på, er å holde flest mulig gardsbruk i aktiv drift.

Ingrid Arneng trakk frem stressfaktoren med turbobudeiene som må reise hjem hver dag for å stelle. Det beriker stølen at det bor folk der, vi må være oss selv og formidle det ekte var hennes råd.

Steinar Hovi, hotelleier fra Beitostølen, mente markedet er villig til å betale mer for kvalitetsprodukter. Han var ellers opptatt av at dyra måtte beite i skogen.

Flere trakk frem kvaliteter som ro og stillhet, det å ta tiden tilbake.

Solveig Olerud, landbruksdirektør i Oppland, var tydelig fornøyd med dagene på Fagernes: som en symfoni å være på konferansen, godt å høre på var bl.a. hennes sluttkommentar. Det kan vi andre deltagerne være enige i etter å ha fått mange nye impulser og bevisstgjøring foran nok en sommer på setra.

Kjempeutfordring å holde på seterdrifta

Meløya i Einunndalen, Folldalen.

Strukturendringene og nye krav til jordbruket er den største utfordringen for å holde på seterdrifta, sa Anne Kathrine Fossum, landbruksdirektør i Hedmark, under seterseminaret på Savalen 19. april. Fellesfjøs/samdrifter, større effektivitet, samme krav til produksjon på setra som hjemme med kostbare investeringer er virkeligheten vi står overfor. Fossum trakk også fram muligheter for verdiskaping i seterdrifta.

Setereierne er viktige kultur – og tradisjonsbærere. Den tradisjonelle seterdrifta må ligge i bønn, men det må være muligheter for videre verdiskaping på setra med satsing på opplevelsesnæringer som reiseliv, servering, overnatting, guiding, småskalamat, historier – det ekte og genuine må frem, var Anne Kathrines budskap. I markedsføringa må det legges vekt på det unike og spesielle og samarbeid mellom setereiere og det of-

fentlige må til. Det er også viktig å fortelle naboen hva du driver med, mente hun.

Seterbruker Ingrid Arneng fra Valdres var på Savalen og fortalte om hvordan hun kombinerte seterturismen med tradisjonell seterdrift. Med innlevelse og engasjement tok hun oss med til hverdagen på Skjelstølen under Bitihorn. Gjestene blir møtt med bukkehorn, sang, seterhistorier, egenprodusert spekepølse av geit, flatbrød, rømme og rømmegrøt. De besøkende får komme inn for å se hvordan hun lever og hva hun driver med på en ekte støl – det er ikke kulisser! Vi må tilpasse oss naturen og jordbrukspolitikken er avgjørende for videre eksistens. Bare med garder i drift får vi levende støler, slo hun fast. Serveringen på Skjelstølen foregår hovedsakelig utendørs, men i dårlig vær må de trekke innomhus, ca. 8 – 10 hver gang, ikke mer enn at Ingrid får tid til å prate med

hver enkelt gjest! De som ønsker det får også være med på fjøsstellet. Om vinteren syr Ingrid bl.a. pennaler av killingskinn som hun selger til gjestene sammen med killingskinn, sauskinn og skinnfeller på bestilling.

Ingrid Arneng kom også inn på økonomien i tilleggsnæringsna, en må jobbe for pengene i denne bransjen! Markedsføringa går gjennom turistkontoret, de tar 15 % av inntekta. Budeia har to åpne kvelder i uka, knapt halvparten av de besøkende er svensker, dansker og tyskere og de viser stor begeistring for dette unike ved norsk kultur.

Tor Steimoeggen fra Alvdal, med seter i Einunndalen i Folldal, hadde foredrag om funksjonelle bygninger og god agronomi ved tradisjonell setring. Han presenterte et regnestykke som beviste at det er lønnsomt med setring der basisen er leid hjelp og minimalt med investeringer i bygninger og utstyr.

Bruk av utmarksbeite i seterområdene med forverdier for mjølkeku og andre beitedyr var tittelen på foredraget til Yngve Rekdal fra Institutt for skog og landskap på Ås. Vi fikk bekrefte det som vi allerede har sett: beitet forringes ved dårlig beitepress, busk og kratt tar overhånd. Vi må bli flinkere til å prioritere de områdene der vi vil opprettholde et godt beite, gjerne med saltsteiner. Beite med flere dyreslag er det aller beste for å holde på beitekvaliteten. Eksempelvis vil tråkk av storfe hindre at en del urter tar overhånd. Ofte slippes dyra for seint på beite mente han. Tendensen i flere år har vært at våren kommer tidligere. Slippes dyra for seint er mye av grasnet kommet for langt og spirene på busk og kratt har blitt for store og dyrene vil ikke ha det. Beites gras og urter tidlig vil det komme opp nytt, friskt plantemateriale som blir godt beite utover sommeren, var noen av Rekdals konklusjoner.

Framhald frå side 3

Vi må også være med å sette seterbruket på dagsorden rundt om i kommunene. Vi må gjøre politikerne, kulturbyråkratene og næringsutviklerne oppmerksomme på hvilken enorm ressurs som ligger i seterbruket.

Som enkelte stiller spørsmål ved om landbruket alene skal stå som garantist for bosettingen i distriktene, må en og stille spørsmål ved om melkeproduksjonsbrukene alene skal ha ansvar for at seterbruket skal overleve. Selvfølgelig skal melkeproduksjon være en grunnpilar i seterbruket, derom hersker ingen tvil, men kanskje må

en i framtida og kunne forbinde setring med andre driftsformer. Går vi tilbake til vår nære fortid, hadde alle dyreslag på garden tilknytning til setra. De første fjellturistene ble traktert og fikk husly på setrene, og mange av våre fjellstuer har sin opprinnelse som seter. Skal seterbruket overleve i framtida tror jeg en må kunne debattere dette også i forhold til RMP. Mange vil sikkert være uenig i et slikt synspunkt, men vi kan her stå overfor en konservering og avvikling eller utvikling av seterbruket.

Landbruks- og matdepartementet har

gjennom sin revisjon av "Forskrift om seter og tilleggsjord m.m. i statsalmenning" åpnet for en bredere bruk av av setrer i statsallmenningene. Dette er en både riktig og nødvendig tilpasning til dagens situasjon. Så får en også tro at kommunene åpner for tilpasninger til dagens situasjon for de som har setrer som ikke ligger på statsgrunn. Mange kommuner har hatt en konserverende praksis i forhold til seterbruket, og det hører ikke tida til.

Museumssetra i Budalen

Vi kjenner Budalen i Sør-Trøndelag som ei av bygdene i landet med mest aktiv seterdrift. I tillegg til dei mange tradisjonsrike setrene, har Budalen òg ei museumsseter. Storbekkeøya museumssæter har mykje å by på: ligg ved inngangen til Forollhogna Nasjonalpark, seterbusetnad frå 1820, husmannsplass, jernvinneanlegg, fangstanlegg og utgangspunkt for kultursti. Det er eit levande museum Budal Museumslag har fått til, med Rørosku, farga spælsau og gjetarhund – og mange aktivitetar. Sommaren 2007 er museumssetra opa fredag, laurdag og søndag frå veke 25 til veke 33, og byr seterkost for dei besøkande. Grupper frå 10 til 50 personar kan bestille middag der. Av særlege arrangement og aktivitetar utover sommaren kan vi nemne "Sætersmak" 13.-15. juli, eit samarbeid mellom museumslaget og Kulturtoget i Midtre Gauldal, med ei rekkje kulturinnslag og konsertar. Seinare er det pilgrimsvandring frå Sverige og Østlandet, med kviledag på Storbekkeøya 22. juli. Jernbrenning og boring av vass-stokk står òg på programmet i sommar.

Pascale fekk pris

Ingrid Espelid Hovigs Matkulturpris 2007 vart nyleg tildelt Pascale Baudonnel frå Undredal i Aurland. Vi kjenner Pascale som geitebonde og ysteteknolog, men òg som seterbrukar og entusiast for å ta vare på seterulturen. Gjennom sin langvarige innsats har ho dokumentert mykje gamal kunnskap om mjølkeforedling rundt om i landet, og kjempa for dei tradisjonelle, upasteuriserte, mjølkeprodukta. For ti år sidan sto ho i spissen for organiseringa av Norsk Gardsost – som no omfattar ein stor del av dei som driv mjølkeforedling på gard og seter. Den vel fortente utmerkinga vart utdelt under eit arrangement på Bølgen & Moi på Briskeby i Oslo.

Fra venstre: Liv Gregersen Kongsten, vinner Pascale Baudonnel og Ingrid Espelid Hovig. Foto: Jan Carsten Bjerkfelt

3490,-^{+mva}

Ein separator for dei som vil halde i hevd gamle tradisjonar, og kjenne gleden av å servere mat der råvarene kjem frå eigen gard eller støl.
60 l/t - 3 hastigheiter for ulikt feittinnhald.

18.000,-^{+mva}

For den profesjonelle brukar, 550 l/t.

2900,-^{+mva}

39 W 30 l/min

UV-anlegg i rustfritt stål for sikker vasskvalitet i foredling og mjølkerom. Sær enkel montering. Kapasitetar frå 4-90 l/t. Kan tilpassast 12v for batteri eller solcelle.

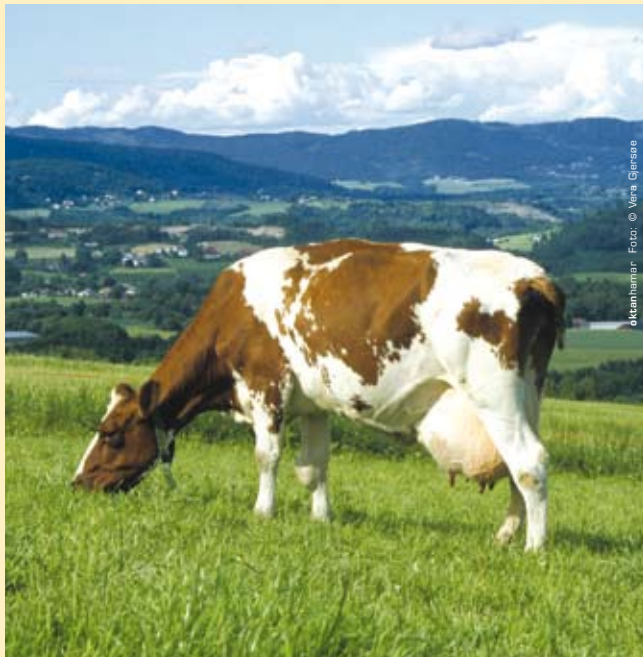
Lakhsmi separatorar (60- 1000l/t) og kinner (4- 120l).
Alle vitale delar i sær solid rustfritt stål.

Introduksjonsprisar fram til 1/7

www.ysteriutstyr.no

2900 Fagernes, tlf: 61 34 23 34, mob: 41 68 94 26

YSTERIUTSTYR

okranhonor - Foto: © Vera Gjessan

FORMEL

FORMEL gir best tilpasning til beite

Rett FORMEL på beite gjør det enklere å:

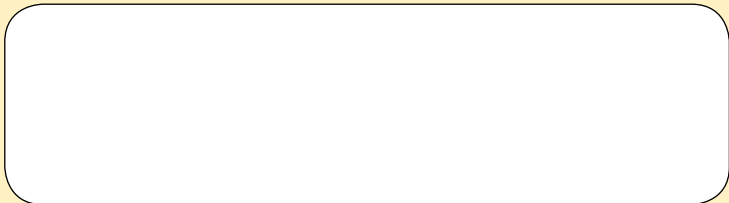
- Holde ytelsen ved hard beiting
- Holde høgt proteininnhold i mjølka
- Tilføre nødvendige mineraler

FORMEL Favor 28	Til svært godt beite og raigrasbeite med lågt innhold av fiber.
FORMEL Favor 30	Til middels godt beite.
FORMEL Elite	Til middels beite og ønske om høy mjølkeproduksjon. Når beitekvaliteten avtar og kyrne må ha høy kraftfôrandel i fôrrasjonen.
FORMEL Favor 20	Til utmarksbeite og svakt gjødsla beite.

Kraftfôrmengdene må justeres etter utvikling i mjølkemengden, holdet på dyra og beitekvaliteten.

Felleskjøpet

Mange av våre produkt har rot i stølskulturen og vi støtter Norsk seterkultur i arbeidet for denne driftsforma

Bli med i

Medlemskontingent 2007

Aktiv seterbrukar	kr. 300,-
Støttmedlem/abonnement på Seterbrukaren	kr. 200,-
Organisasjon/institusjon	kr. 500,-

Ja, eg vil bli medlem

- Aktiv seterbrukar
- Organisasjon/institusjon
- Støttmedlem/tinging av Seterbrukaren

Namn:

Adresse:

Telefon:

Du kan også registrere deg som medlem på våre heimesider: www.seterkultur.no

NORSK SETERKULTUR

6214 NORDDAL Tlf.: 70 25 91 77 – Fax: 70 25 91 57

E-post: seter@seterkultur.no

Bankgiro: 2367 20 51 169